

A nyugdíj-előtakarékosság fontossága a mai generáció számára²

A magyar nyugdíjrendszer folyamatos változásokon megy keresztül. Ezek a változások hatással vannak a társadalom minden korosztályára, de a változásokat főleg idős korunkban fogjuk megérezni. A lakosság nagy része érzi azt, hogy a nyugdíjrendszer problémákkal küzd, ezért egy részük el is kezdett takarékoskodni annak érdekében, hogy a nyugdíja mellett legyen valami kiegészítés, ami segíti a nyugdíjas évei előtti életszínvonal megtartását. Viszont a megtakarításokkal is óvatosan kell bánni, mert ha nem megfelelő tudással rendelkezünk, akkor a részvénytőzsi befektetésekkel nem csak növelhetjük a vagyonunkat, de veszthetünk is a befektetett tőkéből. Tanulmányomban először is a magyar nyugdíjrendszert és annak változásait fogom bemutatni, majd a nyugdíjrendszerrel kapcsolatos problémákat mutatom be, amik kihatással lehetnek a mai generáció a nyugdíjas éveire. Végül bemutatok néhány öngondoskodási formát.

Kulcsszavak: nyugdíj, megtakarítás, öngondoskodás
JEL kódok: J11, J26, J32

Importance of pension pre-savings for young generation

The Hungarian pension system is undergoing many changes. These changes affect all ages of society but we will mostly sense it when we will be in older. The most part of the population sense that the pension system has problems, so some of them has started to make savings in order to have something supplement beside their own pension, which helps keep their standards of livings as high as it was before they retired. At the same time we have to be careful with savings because if we don't have sufficient knowledge we not only increase our substance but we can easily lose our invested capital.

This study first will present the Hungarian pension system and its changes, then I show the problems of pension system, which may have an impact for retired years of young generation. Finally I will present some possibilities of self-provision.

Keywords: pension, savings, self-provision
JEL Codes: J11, J26, J32

¹ A szerző a Nyugat-magyarországi Egyetem Közgazdaságtudományi Karának hallgatója (laszlo.andrea91 AT gmail.com)

² A kutatás a Talentum Műhely - a tudományért és a tehetségekért a Nyugat-magyarországi Egyetemen c. TÁMOP-4.2.2B-15/1/KONV-2015-0005 számú projekt keretében, az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósult meg.

Bevezetés

Sajnos Magyarországon a fiatalok többsége alig foglalkozik a hosszú távú tervezéssel, ezen belül is a hosszú távú nyugdíjcélú megtakarítások megkezdésével. A társadalomnak és az államnak is sokkal nagyobb hangsúlyt kellene fordítania ennek a megismertetésére, mert a jelenlegi nyugdíjrendszer néhány évtizeden belül nem lesz képes önmagát működtetni és ezért az állami nyugdíjrendszer mellett szükség lesz egy kiegészítő rendszerre is.

A magyar nyugdíjrendszer az 1882-ben bevezetett bismarcki rendszer szerint működik, aminek a lényege, hogy az idősök nyugdíjának biztosítására minden aktív korú munkavállaló és a munkáltatója fizet az államnak járulékot. A felosztó-kirovó rendszerben az éppen aktív dolgozók adó jellegű járulékaiból finanszírozzák az éppen nyugdíjas korúakat. Amikor ezt a rendszert bevezették, akkor a népesség növekedett, a társadalom fiatal volt és csak a 70 éven felüliek kaptak nyugdíjat. Ekkor még a nyugdíjasok eltartására 8-10 aktív korú dolgozó jutott, önfenntartó volt a rendszer, hiszen a születések száma meghaladta a 70 éves kort megélt emberek számát. Mára a demográfia tendenciák nagyon megváltoztak, így felmerül a kérdés, hogy meddig marad életképes a jelenlegi nyugdíjrendszerünk.

Magyarországon tény, hogy az állami nyugdíj egyre kevesebb lesz, így a nyugdíjas korúak megélhetése veszélybe kerülhet. Az aktív korúaknak kell felismernie az öngondoskodás szükségességét, hogy csökkenjen az állami nyugdíjjal szembeni kiszolgáltatottság, és a nyugdíjas éveiket pihenéssel tölthessék, ne pedig munkával. Az előre gondolkodás a jövedelem egy részének megtakarítását jelenti, amit még nem késő elkezdeni akkor sem, mikor már 10-20 éve dolgozunk.

A tanulmányban bemutatom azokat a demográfiai hatásokat, amelyek befolyásolják a nyugdíjrendszer működését, és a kordedvezmények hatását a nyugdíjakra. Bemutatok néhány megtakarítási lehetőséget, hogy a fiatalokat buzdítsam és konkrét megoldások bemutatásával segítséget nyújtsak a befektetési lehetőségek kiválasztásában.

A magyar nyugdíjrendszer törvényi háttere

A nyugdíjazással kapcsolatos követelményeket az 1997. évi LXXXI. törvény a társadalombiztosítási nyugellátásról tartalmazza. 1997-ben emelték meg a nyugdíjkorhatárt egységesen nőknek és férfiaknak is 62 évre. Addig a nők 5 évvel korábban mehettek nyugdíjba, mint a férfiak.

A törvény általános rendelkezései tartalmazzák az alapelveket, az alapfogalmakat, a törvény hatályát és a nyugdíj szolgáltatásokat. Az alapelvek tartalmazzák, hogy az állam feladata a kötelező társadalombiztosítási nyugdíjrendszer működtetése és fejlesztése. Az alapfogalmakban írja le a törvény, hogy a bizonyos jogosultságok mit is jelentenek pontosan. A következő fejezet az öregségi nyugdíjjal foglalkozik, és mivel a témám is inkább ehhez kapcsolódik, ezért néhány mondatban most ezt jellemezném.

Az öregségi nyugdíj esetében egy 2008-ban hozott törvény ismét korhatár emelkedést indukált, egy fokozatosabb formában. Azt határozták meg, hogy aki 1952. január 1. előtt született, az a 62. életévét betöltve nyugdíjba vonulhat, aki viszont 1952-ben született, az csak fél évvel a 62. életéve betöltése után mehetett nyugdíjba. Egy évvel későbbi születésűnek újabb fél évvel tolódik a munkakötelessége, egészen az 1957-es születésűekig. Ugyanis aki 1957-ben vagy azt követően született, annak a 65. életéve betöltéséig kell dolgoznia.³ Ez a korhatár azóta is hatályban van, habár már újra gondolkodnak az emelésén. Ekkor, a legalább 20 év szolgálati idővel rendelkezők teljes öregségi nyugdíjra jogosultak. A 2011. január 1-jén hatályba lépett törvény szerint szintén teljes öregségi nyugdíjra jogosultak azok a nők életkoruktól függetlenül,

³ 1997. évi LXXXI. törvény 18. § (1) bekezdés

akik legalább 40 év jogosultsági idővel, azaz munkavisztonnyal rendelkeznek. A törvény kimondja, hogy öregségi résznyugdíjra jogosult az, aki az öregségi nyugdíjkorhatárt betöltötte és legalább 15 év szolgálati évvel rendelkezik.

A következő részben a törvény meghatározza az öregségi nyugdíj összegét. A nyugdíj összege függ az elismert szolgálati időtől, illetve az öregségi nyugdíj alapját képező havi átlagkeresettől. Az átlagkereset kiszámításakor az 1988. január 1-jétől a nyugdíj megállapításának kezdő napjáig elért, a kifizetés napján érvényes jogszabály szerinti nyugdíjjárulék alapjául szolgáló keresetek havi átlagait kell figyelembe venni. Tehát a nyugdíj összegét nagyban befolyásolja, hogy mennyi időt dolgozott valaki, illetve, hogy mekkora jövedelem után fizette be a nyugdíjjárulékot.

A nyugdíjrendszer felépítése és változásai

1998-tól 2010. október 31-ig a magyar nyugdíjrendszert 3 pillér alkotta, 2010. november 1-től a 2. pillér „beleolvadt” a 3. pillérbe, így a jelenlegi nyugdíjrendszer 2 pillérből áll:

- 1. pillér: az állami nyugdíjrendszer,
- 2. pillér: az önkéntes pénztárak, azaz az öngondoskodás. (1. ábra)

A 2010-es törvények hatására ez a pillérrendszer átalakult, hiszen az addigi kötelező magánnyugdíjat (korábbi 2. pillér) eltörölték, ez önkéntes alapúra változott. 2010. november 1-től ugyanis a jövedelem után fizetett 10%-os nyugdíjjárulék teljes egészében a Nyugdíjbiztosítási Alapba kerül, így nincs lehetőség a kötelezően fizetendő járulék egy részét a magán-nyugdíjpénztárak felé utalni.

1. ábra: Jelenlegi nyugdíjrendszer felépítése

Forrás: nyugdijaktivista.blogspot.hu/A magyar nyugdíjrendszer (2011)

Az állami nyugdíjrendszer klasszikus felosztó-kirovó rendszer elvén működik. Ez azt jelenti, hogy az állam beszedi a pénzt adók és járulékok formájában az aktív korúaktól, és azt visszaosztja nyugdíjak, támogatások és szociális segélyeken keresztül az időseknek, illetve a rászorulóknak. Persze nem azt a pénzt kapjuk vissza nyugdíjként, amit mi befizettünk, hanem mindig az aktuális aktív korúak által befizetett adókat, járulékokat fizetik ki az éppen aktuális nyugdíjas korúaknak. Éppen ezért nagyon fontos, hogy egy időskorú nyugdíját hány aktív korú termeli meg. Az állam felé a munkáltató 27%-os szociális hozzájárulást, míg a munkavállaló a jövedelme után 10% nyugdíjjárulékot fizet. Ezek a kötelező befizetések adják majd az állami nyugdíjat.

Az állam az előregedés következtében 1998-tól létrehozott egy olyan rendszert, ami kötelező ugyan, de nem az állam fizeti majd ki. A magán-nyugdíjpénztáraknál minden személy saját számlával rendelkezett, amin a megtakarításait helyezte el, ami a törvény szerint a bruttó bér 8%-a volt. Akik már aktív dolgozók voltak, azoknak volt választási lehetőségük, hogy belépnek-e a

magánnyugdíjpénztárba, viszont aki 1998-tól kezdte a munkáját, annak kötelező volt belépni valamelyik pénztárba. A magán-nyugdíjpénztárakba való belépést 2010. október 31-ig megszüntették. A magánszemélyeknek, akik valamelyik pénztárban még tagok voltak két lehetőségük volt: kilépnek a pénztárból, ekkor az addigi megtakarításaik teljes egészében átkerülnek az állami Nyugdíjbiztosítási Alapba, vagy maradnak pénztár tagok, viszont ők akkor nem fognak részesülni az állami nyugdíjból. Akik kiléptek végül megkapták a megtakarításuk reálhozamát⁴, ami minden személynél különböző összeg volt, és az állam később úgy döntött, hogy akik bent maradtak azoknak is járni fog majd az állami nyugdíj is. A magán-nyugdíjpénztárakba a 2011. december 31-től hatályos jogszabály módosítások alapján önkéntes mértékben fizethetnek a tagok tagdíjat, tehát hasonlóképpen működik, mint az önkéntes pénztári befizetések.

A magán-nyugdíjpénztáraknál 3 különböző portfólió közül választhattak a tagok; Klasszikus, Kiegyensúlyozott és Növekedési portfólióból, akár több portfólióval is rendelkezhetett egy személy. A **Klasszikus** portfólió azok számára kedvező, akiknek 5 vagy annál kevesebb éve van hátra a nyugdíjig. A portfólió szinte majdnem csak állampapírokból áll, így biztonságos és a nyugdíjazásig egyenletesen, nagyobb ingadozások nélkül ér el hozamot. A **Kiegyensúlyozott** portfólió akkor kedvező, ha a nyugdíjig kevesebb, mint 15 éve van hátra a tagnak. A portfólió többségben állampapírokat tartalmaz, illetve egyharmad részben megtalálható benne hazai és nemzetközi részvénybefektetés is. Az állampapírok hozamát hosszú időtávon ezek a részvények korrigálják, így a portfólió optimálisabb lesz a kockázatmentes befektetéshez viszonyítva. A **Növekedési** portfólió azok számára ajánlott, akiknek még több mint 15 évük van hátra a nyugdíjig. A befektetés több mint felét hazai és nemzetközi részvény teszi ki, ami meghatározó hozamot jelent. Az árfolyam ingadozások kockázatának csökkentésére az állampapírokat használják. Ha valaki vállalja a magasabb kockázatot a magasabb hozam elérése érdekében, akkor érdemes ezt a portfóliót választani akár 5-10 évre is, hiszen a megtakarítások összege így jelentősen növekedhet.⁵

A 2. pillér, azaz az öngondoskodási pillér, opcionális lehetőség, nem muszáj kihasználniuk ezt a lehetőséget az embereknek, de érdemes, mert így tudnak megtakarítást képezni az idős korukra. Ezt a pillért a későbbiekben a fogom kifejteni.

Az előregedés fogalma

Sokszor lehet arról hallani, hogy előregedő társadalomban élünk. Nem csak Magyarországot, de egész Európát, sőt az egész világot érinti ez a probléma. De mit is értünk előregedő társadalmon?

A társadalom előregedésén az időskorúak arányának emelkedését és ezzel együtt a fiatalok arányának csökkenését értjük. Ezek az arányok persze attól is függenek, hogy milyen határokat szabunk meg a fiatalok és az időskor megállapításakor. Leggyakrabban a fiatalok határait a 0-19 év között értelmezik, az időseket pedig a 60. évtől számítják. A lakosságon belül megkülönböztetünk aktív korúakat, akiket a 20-59 évesek tesznek ki. Ők azok, akikhez ha viszonyítjuk a fiatalok és az idősek arányát, akkor megkapjuk a függőségi arányt. Az előregedés folyamatát az mutatja, hogy a fiatalok függőségi rátája csökken, míg az idősek függőségi rátája nő. A teljes függőségi arány a fiatalok és az idősek függőségi rátájának az összege, ami megmutatja, hogy mekkora eltartási kötelezettség hárul az aktív korúakra.

Az előregedés nem csak a fiatalok, idősek és aktív korúak arányára hat, hanem hatással van a népesség korösszetételére is. A Központi Statisztikai Hivatal Népeségtudományi Kutatóintézetének népesség-előreszámításakor szintén az a megállapítás vált helytállóvá, hogy a magyar társadalom előregedőben van (*1. táblázat*).

⁴ A reálhozam a megtakarítás elért hozama és az infláció közötti különbség.

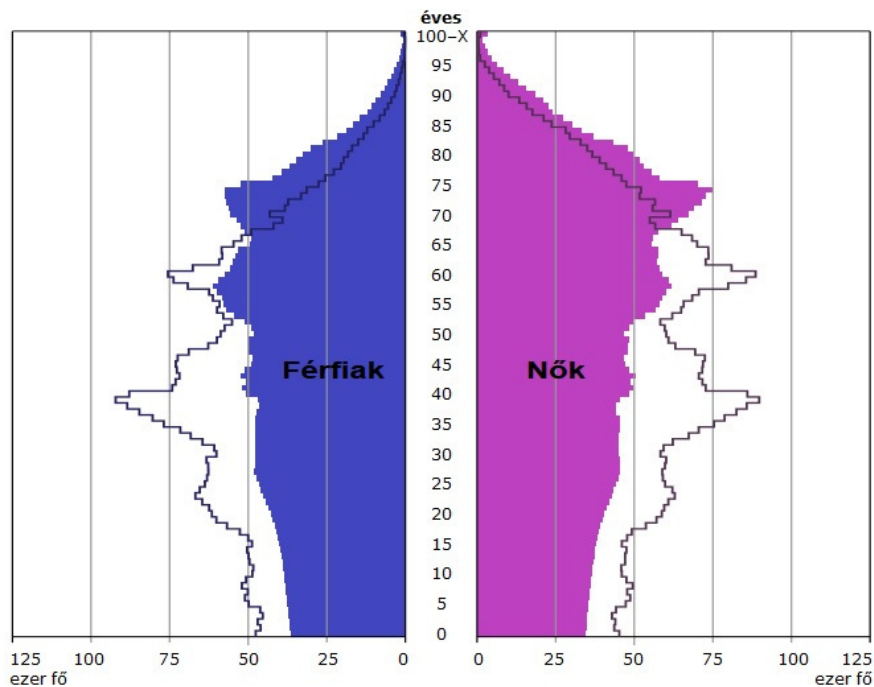
⁵ A pénzügyi intézményrendszer Magyarországon (2011) p. 306.

1. táblázat: Magyarország korösszetételének várható változása

Életkor	2014	2015	2016	2020	2030	2040	2050
0-14	1.419.706	1.416.214	1.410.635	1.390.465	1.286.271	1.127.751	1.073.637
15-19	541.345	516.896	498.452	477.228	444.802	436.270	370.455
20-39	2.757.379	2.690.543	2.610.877	2.313.749	1.993.661	1.842.284	1.766.180
40-59	2.711.997	2.699.113	2.700.962	2.746.638	2.601.617	2.132.666	1.941.724
60-79	1.994.763	2.048.190	2.094.489	2.160.664	2.111.354	2.225.716	2.178.644
80+	411.595	417.417	423.341	452.725	609.470	833.090	901.799
Összesen	9.836.785	9.788.373	9.738.756	9.541.469	9.047.175	8.597.777	8.232.439

Forrás: KSH NKI Néesség-előreszámítás, 2015.

Az előző táblázatból látható, hogy Magyarország lakosságának száma csökkenő tendenciát mutat. Az is látszik még, hogy a fiatalok száma már 2014-ben meghaladta az idősek számát, és ez az előrejelzések alapján folytatódni fog. Az idő múlásával a korosztályok átcsoportosulnak, az alsóbb kategóriából átkerülnek az emberek a felsőbb kategóriába, ami miatt, ahogy azt a 2. ábra is mutatja, Magyarország korfája a fiatalok felé egyre szűkül össze.

2. ábra: Magyarország korfája nemek szerint 2015-ben és 2050-ben

Forrás: KSH/Interaktív grafikonok és térképek/Interaktív korfák (NKI 2013.)

Az előbbiekből látható, hogy a társadalom elöregedése a népesség változásának alapfolyamata, ami ellen nem igen tudunk semmit tenni. Ez egy természetes folyamat, ami hosszú távú, és amivel együtt kell élnünk, illetve a lassan kialakuló hatásainak kezelésére előre fel kell készülnünk.

Az elöregedést befolyásoló tényezők

Az elöregedésre négy tényező hat közvetlenül:

- élve születések száma,
- halálozások száma,
- nemzetközi vándorlások egyenlege,

- a népesség korösszetétele.⁶

A népesség változását rövidtávon a születések, halálozások, vándorlások és a korösszetétel egy éves vizsgálatával figyelhetjük meg. A hosszú távú változások vizsgálatánál az öregedést növeli a születések számának csökkenése, illetve csökkenti a születések számának emelkedése. Az életkörülmények pozitív irányba való változása az élettartam növekedését vonja maga után, míg negatív irányba való eltolódása az élettartam csökkenésével jár. Ugyanakkor a halandósági mutató összefügg a korrallal, a mutatót befolyásolja, hogy melyik korcsoportban mekkora a halandóság aránya. A bevándorlás növekedésével az elöregedés csökkenhet és növekedhet is, attól függően, hogy a bevándorlóknak milyen a korösszetétele. A négy tényező tehát egymástól nem független, hatással vannak egymásra, és együttessen hatnak az elöregedési rátára is.

Az elöregedés hatása a munkavállalásra és a nyugdíjazásra

Amint már volt róla szó az elöregedés hatására a fiatalok aránya csökken, az idősök száma pedig nő. Ez azt jelenti, hogy az egyik korcsoportból a másikba való átkerüléssel az aktív korúak száma is csökkeni fog, tehát nem lesz megfelelő mennyiségű munkavállaló a munkaerőpiacon. Az aktív korúakat viszont pótolni kell, és ezt az idősebb korosztály munkába állításával lehet csak megvalósítani, ami egyben a nyugdíjkorhatár emelésével is jár.

Az idősebb munkavállalók viszont a koruknál fogva nem biztos, hogy tudnak olyan gyorsasággal, illetve olyan minőséggel dolgozni, mint a fiatalabbak, ezért lehet, hogy bizonyos munkakörben nem az 50 év feletti korosztály a megfelelő munkaerő. Így előfordulhat az, hogy az idősebb korosztályból elbocsátott csak nehezen kap újabb állást, vagy csak segédmunkát, rész-munkaidős állást kap, de akár az is előfordulhat, hogy egyáltalán nem tud már elhelyezkedni. Ez vonatkozik mind a szellemi, mind a fizikai munkát végzőkre is.

Az elöregedés kiemelt pénzügyi problémája a nyugdíjrendszer finanszírozhatóságának megtartása. Az állam a nyugdíjrendszer megreformálásával próbálja ezt a finanszírozhatóságot fenntartani. A reformok hatására, és mivel egyre több idős korú lesz, a nyugdíj összege csökkenhet, így a biztonságos megélhetés is veszélybe kerülhet. Az elöregedés tehát az egyik probléma, ami miatt már korábban el kellene kezdeni az öngondoskodást, nem akkor kellene elkezdenünk foglalkozni vele, amikor már késő és nyugdíjasok vagyunk.

Korkedvezményes nyugdíjazás következményei

Korkedvezményes nyugdíjra azok a személyek jogosultak, akik a szervezet fokozott igénybevételével kapcsolatos, vagy az egészségre kiemelten ártalmas munkát végeznek. Ilyenkor annyival előbb mehetnek nyugdíjba, ahány év korkedvezmény jár az adott munka után. A korkedvezmény közé tartozik a már korábban említett kategória, ami a legalább 40 év jogosultsági idővel rendelkező nőket érinti.

A korkedvezményre jogosító munkakörök között 14 fő tevékenységi terület van, és azokon belül számos munkakör található kiemelve. 2015. január 1-től ezekben a munkakörökben dolgozók minden hároméves munka után egyéves korkedvezményre jogosultak. A nőknek van olyan lehetőségük, hogy 40 év munkaviszony után, függetlenül a koruktól nyugdíjba vonulhassanak. Az említett két kategória következményeként még aktív korú emberek válnak nyugdíjassá, ami hátrányos, hiszen így nő a nyugdíjasok száma.

Korábban a fegyveres szervek (rendőrök, katonák, tűzoltók) is részesülhettek korkedvezményes nyugdíjban, de a 2011. évi CLXVII. törvény megszüntette ezt. Azoknak a személyeknek egy részét, akik igénybe vették már ezt a kedvezményt felülvizsgálta az állam, és egy részüket

⁶ Hablicsek László – Pákozdi Ildikó (2004): Az elöregedő társadalom szociális kihívásai. p. 90.

visszahelyezte az állományba, azaz újra el kellett menniük munkát vállalni. Ezzel az aktív korúak száma nőtt és a nyugellátásban lévők száma csökkent, így a kifizetendő nyugdíjak összege is csökkent.

Megváltozott munkaképességűek ellátásának változásai

Akkor beszélünk megváltozott munkaképességű emberekről, ha testi vagy lelki fogyatékos, vagy ha orvosi rehabilitáció után a munkavállalási vagy munkahelyének megtartásának esélye csökken. Jelenleg a törvény 6 kategóriát különböztet meg a rokkantság megállapítására.⁷

2012. január 1-től azokat a megváltozott munkaképességűeket, akik még akkor nem töltötték be az 57. életévüket felülvizsgálják, és aki B1 vagy C1 kategóriába tartozik és a felülvizsgálatnál úgy látják, hogy még munkaképes, akkor a rokkantsági ellátást megvonják tőle, és munkavállalásra kötelezik. Ezek a vizsgálatok még mai napig folynak, hiszen több száz ember állapotát kell felülvizsgálni. Erre azért van szükség, mert az állam úgymond „spórolni” akar azzal, hogy újra munkába állítja ezeket az embereket, hiszen akkor számukra nem kell az ellátást fizetni. Ezzel viszont megnehezíti a munkába visszahelyezett, eddig lerokkantasítottak helyzetét, hiszen nekik már nehezebb munkát találniuk, mivel lehet, hogy nehezebben végeznek bizonyos munkákat, csak részmunkaidőben tudnak dolgozni, illetve a munkáltatók sem első sorban őket keresik. Ez viszont a munkanélküliek számának emelkedését eredményezi.

Pénzügyi finanszírozással összefüggő problémák

Mint arról már korábban írtam az előregedés és a korkedvezmények miatt egyre több nyugdíjas lesz, és a nyugdíjukat valamiből ki kell tudnia fizetni az államnak. Az idősök nyugdíját az aktív korúak termelik meg, tőlük adók és járulékok formájában szedi be az állam a pénzt. Az aktív korúak viszont egyre kevesebben lesznek, így kevesebb adó és járulék folyik be az állam részére.

Emellett az is megnehezíti az állam dolgát, hogy van olyan munkavállaló, aki nem csak akkora jövedelemmel rendelkezik, amekkorát az állam felé bevall, így nem fizeti meg a tényleges adóját és járulékát. Ez nem csak a munkavállalón múlik, hanem a munkáltatóján is, hiszen vannak olyan munkáltatók, akik csak a minimálbért fizetik ki papíron, ez után adóznak, a megállapodott fizetés többi részét pedig készpénzben fizeti ki. Ezzel a munkavállaló és a munkáltató az államnak is rosszat tesz, mivel kevesebb visszaosztható pénz keletkezik így, és a munkavállaló saját magának is kárt okoz, hiszen a saját nyugdíja az átlagkeresetei által lesz megállapítva, így a kevesebb bejelentett jövedelem kevesebb nyugdíjat is jelent.

A korkedvezményes nyugdíjasok és a megváltozott munkaképességűek felülvizsgálata szintén hatott a nyugdíjrendszer finanszírozhatóságára. Egyrészt volt egy pozitív hatásuk, mivel azok az emberek, akiket visszahelyeztek munkába a nyugellátásból, azok az aktív korúak közé csoportosultak ismét. Ezzel újabb adó- és járulékfizetőre tett szert az állam. Másrészt viszont a visszahelyezésük után nem mindenki tud elhelyezkedni, hiszen a törvény hiába mondja ki, hogy újra munkát kell vállalniuk, ha a munkáltatók nem szívesen alkalmazzák őket, illetve a törvény hiába mondja ki hogy munkaképesek, ha ők mégsem tudják maximálisan ellátni a munkájukat.

A pénzügyi finanszírozhatóság nehézségei miatt a nyugdíjasok egy része, akiknek nem elég a nyugdíjuk a megélhetésre, kénytelen a nyugdíja mellett munkát vállalni. Ekkor az öregségi nyugdíjban részesülőknek megszűnik az ellátása, ha a jogszabály szerinti éves keretösszeget, azaz a mindenkori minimálbér 18-szorosát (jelenleg 1.890.000 Ft-ot), eléri a munkaviszony jövedelme. Ha a keretösszeget nem éri el, akkor a jövedelem mellett az öregségi nyugdíjra is jogosult marad. A munkaviszonyból származó jövedelem után ugyan úgy fizetniük kell a járulékokat, mint az aktív korúaknak, így a szolgálati idejüket is növelik, aminek következtében

⁷ A 6 kategória felsorolását az 1. melléklet tartalmazza

akár a nyugdíjuk mértéke is növekedhet. Annak is megszűnik az ellátási jogviszonya, aki valamilyen közalkalmazotti, vagy kormányhivatali munkakört tölt be a munkaviszony ideje alatt.⁸

Amire figyelni kell nyugdíj szempontjából a munkavállaláskor

Munkavállaláskor mindenki az érdeklődési körének megfelelően keres munkát, emellett azt is figyelembe veszik, hogy mekkora a jövedelem mértéke, mennyit kell azért a jövedelemért dolgozni. Arra viszont sokszor nem gondolnak az emberek, hogy a későbbi nyugdíjuk szempontjából is meg kellene nézniük, hogy melyik munkát választják. Ugyanis a későbbi nyugdíjunk nagysága nagyban az aktív korú jövedelmünktől és a munkafeltételektől.

A nyugdíj nagysága függ attól, hogy hány év munkaviszonnyal rendelkezik valaki, tehát figyelni kell rá, hogy aki 4 órát, illetve 6 órát dolgozik csak, annak kevesebb lesz a munkaviszonya, mert a 8 órás munkaviszonyhoz hasonlítják a ledolgozott órákat. Manapság sokan alkalmaznak úgy munkavállalókat, hogy az állam felé kevesebb órára jelentik be őket a munkáltatók (4 és 6 órára). Ez egyszer érinti a nyugdíjrendszer finanszírozhatóságát, amit már a korábbiakban kifejtettem, de érinti a nyugdíjak nagyságát is, hiszen a kevesebb befizetett nyugdíjárulék később kevesebb nyugdíjjal is jár majd.

Szintén csökken a nyugdíj akkor, ha a munkáltató a munkavállalót kevesebb jövedelemre jelenti be, amennyit ténylegesen kifizet neki, hiszen ebben az esetben szintén kevesebb nyugdíjárulékot fizet a munkavállaló, amiből a későbbi nyugdíját fogják kiszámolni.

Az előző pontokban említettek szintén arra ösztönzik az embereket, hogy szükség van az öngondoskodásra.

Az önkéntes pénztárrendszer jogi háttere

Az önkéntes pénztári rendszer célja az öngondoskodás létrehozása volt, amely segítségével a tagok a saját nyugdíjas éveinek kiadásainak fedezésére tehet félre. Az önkéntes pénztárak a tagjaik helyett a tagok pénztét befektetik a tagokkal egyeztetett portfóliókba, hogy gyarapítsák a tagok vagyont. Az önkéntes pénztárakkal kapcsolatos tudnivalókat az 1993. évi XCVI. törvény tartalmazza.

Egy pénztár alapítása legalább 15 alapító tag esetében lehetséges. A pénztárak működésével és gazdálkodásával kapcsolatban a törvény 8 alapelvet határoz meg:

1. Önkormányzati működés elve: a pénztártagok azonos jogokkal rendelkeznek, a pénztárra vonatkozó döntések meghozatalára ők jogosultak.
2. Zárt gazdálkodás elve: meghatározott szolgáltatások szervezésére és teljesítésére irányulhat a pénztár tevékenysége. A pénztárnak a tagok részére egyéni számlát kell fenntartania, a befizetésekből pedig alapot kell létrehoznia. A pénztár szolgáltatásait a pénztár tagok és a közeli hozzátartozóik vehetik igénybe. A pénztár a jogszabályok keretein belül más jogi vagy természetes személyekkel szemben kötelezettséget vállalhat. A pénztár a saját vagyonával felel a tartozásaiért; a tagsági viszony megszűnését, vagy a pénztár felszámolását követően a pénztártag az alapszabály szerint követheti az egyéni számláján lévő összeget. A pénztár a szolgáltatásait a tagdíjak befizetéséből és egyéb bevételekből elfogadott pénzügyi terv alapján szervezi, finanszírozza és teljesíti.
3. Kölcsönösség elve: A szolgáltatások fedezetét a pénztártagok közösen teremtik meg, azonosan jogosultak a szolgáltatásokra. A pénztárnak minden tagja a tulajdonosa is.
4. Önkéntesség elve: Pénztárakat természetes személyek szabad akaratukból hozhatnak létre, az alapszabálynak megfelelően csatlakozhatnak és léphetnek ki a pénztárakból.

⁸ Az Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság tájékoztatása alapján

5. Függetlenség: a pénztárak a szolgáltatásaikat és üzletpolitikájukat szabadon alakíthatják ki a jogszabályi kereteken belül.
6. Szolidaritás elve: A pénztártagok egységes elvek alapján megállapított tagdíjat fizetnek, ami független az egyéni kockázatuk mértékétől.
7. Társulási elv: A pénztárba való belépéskor nem alkalmazható megkülönböztetés sem vallási, sem faji, sem etnikai, sem politikai meggyőződés, sem kor vagy nem alapján.
8. Non-profit (nem haszonelvű) működés elve: a pénztár az eredményét nem fizetheti ki sem osztalék, sem részesedés formájában, csak az alaptevékenységéhez kapcsolódóan használhatja fel.⁹

Az önkéntes pénztárak szervezeti felépítése

A pénztárak szervezeti működését a többszintű ellenőrzési struktúra biztosítja, aminek részei a közgyűlés, az igazgatótanács, és az ellenőrző bizottság. A pénztárak még könyvvizsgálót is alkalmaznak, akinek speciális ismerettel és pénztári minősítéssel kell rendelkeznie.

A pénztáraknál a **közgyűlés** a legfelsőbb döntéshozó szerv, ahol a tagok, akik egyben tulajdonosok is, azonos szavazattal rendelkeznek. A nagyobb, sok taggal rendelkező pénztárakban persze nem lehetséges az összes tag részvétele a közgyűlésen, ilyenkor a tagok küldötteseket választanak, akik egy úgynevezett küldöttközgyűlésben képviselik a tagsági érdekeket. Ilyenkor körzeteket alakítanak ki, ahol kiválasztanak 1-1 küldöttet, aki majd képviseli az adott körzetet. A körzetekben megszavazott küldötteknek a küldöttközgyűlésen annyi szavazati joga van, ahány fő van a választókörzetében, hiszen őket képviseli. A pénztár letét alapjait érintő döntések meghozatala a közgyűlés feladatkörébe tartozik. Az ilyen döntések közé tartozik az alapszabály elfogadása és módosítása, az igazgatótanács tagjainak és a díjazásuknak a meghatározása, az ellenőrző bizottság tagjainak és díjazásuknak meghatározása, könyvvizsgáló kiválasztása és a díjazásának meghatározása. A közgyűlés dönt még a pénztárak megszűnésével, szétválasztásával vagy más pénztárhoz való csatlakozásával kapcsolatban, és az érdekvédelmi szervhez való csatlakozásról is. A közgyűlésnek legalább évente kétszer össze kell ülnie, először a beszámoló, másodszer a pénzügyi terv készítését követően, hogy azokat elfogadja.

A pénztárak folyamatos működéséért felelős szerv az **igazgatótanács**, ami egyben a pénztár ügyvezető szerve. Az igazgatótanács a küldöttközgyűlésnek van alárendelve, neki tartozik beszámolási kötelezettséggel. Az igazgatótanácsnak legalább 90 naponta össze kell ülnie, feladatkörébe tartozik a jogszabályok betartása, a pénztárak problémamentes működtetése, és a küldöttközgyűlésen hozott döntések végrehajtása.

A pénztáraknál az **ellenőrző bizottság** feladatai közé tartozik az igazgatótanács és az ügyvezetési folyamat ellenőrzése, és a pénztár megfelelő működésének a nyomon követése. A bizottság ellenőrzi a pénztárak bevételeit és kiadásait, a gazdálkodását, számvitelét és a pénzügyi terv megvalósulását. Az ellenőrző bizottság feladata még, hogy megvizsgáljon minden dokumentumot, ami a küldöttközgyűlés elé kerül.¹⁰

Az önkéntes nyugdíjpénztári tevékenység szabályai

A magyar nyugdíjrendszer 2. pillére az önkéntes kölcsönös nyugdíjpénztár, ami lehetővé teszi az aktív korúaknak, hogy önkéntes alapon félre tegyenek a jövedelmükből nyugdíjas korokra az anyagi biztonságuk megőrzése érdekében. Az első önkéntes nyugdíjpénztárak 1993-ban alakultak meg. Az önkéntes nyugdíjpénztár célja, hogy az állami nyugdíjat kiegészítse.

Az önkéntes kölcsönös pénztárakkal kapcsolatos szabályozást a 281/2001 (XII. 26.) Kormányrendelet határozza meg. E rendelet szerint a pénztárak az eszközeiket csak meghatározott

⁹ 1993. évi XCVI. törvény 3. §

¹⁰ 1993. évi XCVI. törvény 21 § - 27 §

befektetési eszközökbe és formákba fektethetik be. A pénztár csak a saját eszközeit fektetheti be. Ez a rendelet nem vonatkozik a pénztár olyan tárgyi eszközeire, amiket a működtetésére és a szolgáltatások nyújtására használ, a részesedésekre, amik kihelyezett kiegészítő vállalkozásból származnak, és olyan tulajdoni részesedésekre, amik vagyoni vagy adminisztrációs és nyilvántartási, illetve járadékszolgáltatási tevékenységet ellátó szervezetből származnak.

Befektetésekre vonatkozó szabályozás

A pénztáraknak megfelelően kell gondoskodniuk a tagok vagyonának értékállóságáról, ezért fontos nézőpont, hogy a befektetéseket is a lehető legjobban válasszák meg. A befektetések hozamait a tagok egyéni számláján jóváírják. A befektetési szabályok két fontos alapelve, hogy a befektetési politikának biztosítania kell mind a hozamot, mind a likviditást.

A pénztár rövid lejáratú és hosszú távú kötelezettségeinek összhangban kell lennie a pénztári befektetésekkel úgy, hogy a pénztárnak megmaradjon a folyamatos fizetőképessége. A pénztárnak a befektetéseit úgy kell megválasztania, hogy egyes befektetések hozama minél kisebb mértékben függjön más befektetések hozamától. Az eszközcsoportokon belül befektetési formánként és kibocsátóként kell megosztani a befektetéseket. Ugyan annak a kibocsátónak a különböző értékpapírjainak az együttes részaránya nem haladhatja meg az összes pénztári eszköz 10%-át kivéve, ha állampapírokról beszélünk. A pénztár nem szeresheti meg ugyanazon kibocsátó által kibocsátott értékpapírjainak 10%-ot meghaladó mennyiségű részét, kivéve, ha a befektetés állampapír, vagy nyílt végű befektetési alap befektetési jegye.

A jogszabályok meghatározzák, hogy a pénztárak milyen befektetési formában helyezhetik el a vagyonukat, lehet olyan is, hogy egy pénztárnak több vagyonkezelője van. A befektetések az alábbi formákban helyezhetők el:

- házipénztár (forintban vagy valutában),
- pénzforgalmi és befektetési számla,
- lekötött betét, ami a hitelintézeti betétszámlájához tartozik,
- belföldi és külföldi kötvények,
- Magyarországon, illetve külföldön kibocsátott és nyilvánosan forgalomba hozott részvények,
- befektetési jegyek,
- jelzáloglevél,
- ingatlan,
- határidős ügyletek, opciós ügyletek, repó ügyletek és swap ügyletek,
- tagi kölcsön,
- értékpapír-kölcsönzési ügylet követelései,
- kockázati tőke-alapjegy,
- egyéb, tőzsdén vagy más szabályozott piacon jegyzett értékpapír.¹¹

Önkéntes nyugdíjpénztár pénzforgalmának szabályai

Minden pénztárnak kötelező valamelyik hitelintézetnél pénzforgalmi számlát nyitni, és ezen a számlán bonyolítani a pénzforgalmát. Ez a pénzforgalom kapcsolódhat a szolgálati tevékenységhez, a tagsági viszony megszűnéséhez, a tagdíjak gyűjtéséhez és a saját működéséhez is, amiket különböző alszámlákon tart nyilván.

Ha a pénztár a készpénzen, bankbetéten és lekötött betéten kívüli befektetésekkel rendelkezik, akkor letétkezelőt kell megbíznia. A letétkezelő feladatai közé tartozik az értékpapírok

¹¹ 281/2001. (XII. 26.) Kormányrendelet

letési őrzése, pénztár értékpapír-állományok értékelése, értékpapírokhoz tartozó hozam beszéde, a pénztári üzletmenet jogszerűségének ellenőrzése, és a nyilvántartott értékpapírok adat-szolgáltatása a pénztár felé.

Tudnivalók az önkéntes pénztartással kapcsolatban

Először is két fontos fogalmat határozok meg. A **várakozási idő** a belépéstől számított azon időszak, aminek elteltével a pénztártag az egyéni számlaköveteléséhez és a szolgáltatáshoz hozzájuthat, ez legalább 10 év. A **felhalmozási időszak** a pénztartás kezdetétől a nyugdíjszolgáltatás megállapításáig tartó időszak.¹²

A pénztartást a várakozási idő alatt nem lehet megszüntetni csak úgy, ha a tag másik pénztárba lép át vagy a pénztár megszűnik. A 10 éves várakozási időszak letelte után, de még a felhalmozási időszak alatt a tag a számláján lévő összegről többféleképpen rendelkezhet. Dönthet úgy, hogy a pénztárban marad változatlan feltételek mellett, vagy tag marad és legfeljebb háromévente egyszer a számláján lévő összeg egészét vagy egy részét kiveszi még a nyugdíjkorhatár elérése előtt, illetve a tagdíj fizetése nélkül a számláján lévő összeget bent tartja a pénztárban. Választhatja azt a megoldást is, hogy kilép a pénztárból, ilyenkor a hozam után nem kell adót fizetni, viszont a kivett összeg többi része egyéb jövedelemnek minősül, így ez adóztatandó jövedelemnek számít.¹³

A pénztártag a nyugdíjkorhatár elérését követően juthat hozzá a nyugdíjszolgáltatásához, ekkor ki kell jelentenie, hogy ezzel az összeggel hogyan szeretne rendelkezni. A választása lehet, hogy a nyugdíjszolgáltatást egy összegben vagy járadékként veszi igénybe a tagdíj tovább fizetése mellett, vagy a számláján lévő összegnek egy meghatározott részét kiveszi egy összegben, míg a fennmaradó részt járadékként igényli és a tagdíjat nem fizeti tovább. Úgy is dönthet, hogy a nyugdíjszolgáltatást nem veszi igénybe és a tagdíjat is fizeti tovább, vagy már tagdíjat nem fizet, de a felhalmozott összeget a számláján tartja. Ha a pénztártaggal teljesen elszámolt a pénztár, akkor a tag tagsági viszonya megszűnik.

A pénztártag a számlájának legfeljebb 50%-át felajánlhatja fedezetként a hitelintézettel kötött szerződésben, ha előtte rendelkezik arról, hogy a pénztár a számlájára tagi lekötést vezessen. A tag a pénztártól akár kölcsönt is vehet fel. A pénztárak befektetési portfóliós rendszert működtetnek, ami azt jelenti, hogy a pénztártag egyéni számláján lévő összegét a pénztár egyik általa kialakított portfólióba fekteti a pénztártag választása szerint. A pénztártag bármikor válthat portfóliót, aminek a díja nem haladhatja meg a tag számláján lévő összeg egy ezrelékét, de a maximum költség is csak 2000 Ft lehet. A portfóliós rendszer működését a Felügyeletnek kell engedélyeznie, illetve a rendszerrel kapcsolatos döntéseket a közgyűlés hozza meg.

Az önkéntes nyugdíjpénztárak előnyei

Az önkéntes nyugdíjpénztáraknak az öngondoskodáson, a nyugdíjas évek pénzügyi biztosításán túl még vannak pozitív hatásai. Az egyik nagy előny, hogy a nyugdíjpénztárakba történő befizetések után 20%-os adó visszatérítés igényelhető maximum évi 150.000 Ft-ig. Arra is van lehetőség, hogy olyan befektetési portfóliót válasszunk, ami kamatadó mentes befektetést kínál. A befektetések az inflációt meghaladó mértékű, kedvező hozamokkal rendelkeznek. Nem kell magas összegű havi befizetéseket eszközölni, akár alacsonyabb havi befizetések mellett is fenntartható. Ha valaki valamilyen oknál fogva nem tudná a befizetéseket teljesíteni, akkor a befektetés felfüggeszhető. A tag ezt a befektetést hitelfedezetként is bemutathatja, illetve kölcsönfelvételre is használhatja. A befektetés hozama 10 év elteltével adómentesen kivehető, illetve

¹² 1993. évi XCVI. törvény 2. §

¹³ Az egyéb jövedelem adózása a 2. mellékletben található az 1995. évi CXVII. törvény 28. §-ának (8) bekezdése alapján

a tag halála esetén a befektetés adó- és illetékmentesen örökölhető, míg az állami nyugdíj egyáltalán nem örökölhető.¹⁴

Az önkéntes nyugdíjpénztár néhány statisztikai adata

Az Önkéntes Pénztárak Országos Szövetségéhez (ezután: Pénztárszövetség) tartozik az önkéntes nyugdíjpénztárak 93%-a, így releváns adatokat kapunk a nyugdíjpénztárakról, ha az ő elemzéseiket nézzük meg.

A Pénztárszövetség közlése szerint a hozzá tartózó nyugdíjpénztárak vagyona 2015 első negyedévében 13%-kal növekedett, így az egy főre jutó vagyon 14%-kal nőtt. Ez a növekedés a befektetések teljesítményéből származik, mivel a negyedévben a befektetések és szolgáltatások azonos arányban voltak jelen. A szervezet év eleji kutatása kimutatta, hogy a megkérdezett munkavállalók 50%-a úgy gondolta, hogy hasznos a nyugdíjcélú megtakarítás. A Pénztárszövetséghez tartozó nyugdíjpénztárak taglétszáma 2015 első negyedévében 0,4%-kal csökkent.

Az önkéntes nyugdíjpénztárak taglétszáma 2007-től kezdve folyamatosan csökken, ezzel szemben a vagyona nemhogy csökken, hanem folyamatosan növekszik. Ez azért lehet, mert habár a tagok száma csökken, a bent maradt tagok érzékelik a nyugdíjrendszer egyre növekvő problémáját, így a befektetésre szánt összeget megnövelik, ezzel az állami nyugdíj kiegészítésük is magasabb lesz.¹⁵

Nyugdíj-előtakarékossági számla

A nyugdíj-előtakarékossági számla (NYESZ), ami 2006 januárja óta nyitható, szintén a hosszú távú öngondoskodást szolgálja. Egyes helyeken ezt az öngondoskodási fajtát a nyugdíjrendszer egy külön pilléreként emlegetik. A NYESZ esetében a befektetők döntenek el, hogy a megtakarításaikat milyen értékpapírba (részvény, kötvény, befektetési jegy) és milyen arányban fektesse be az erre jogosult pénzintézet.

A törvény előírja, hogy **előtakarékoskodó** minden olyan természetes személy lehet, aki megállapodást kötött a számlavezetővel a nyugdíj-előtakarékossági számlák vezetésére. NYESZ nyitáskor minimum 5.000 Ft befizetést kell teljesíteni a nyugdíj pénzszámlára. Aki rendelkezik nyugdíj-előtakarékossági számlával, azt megilleti az **előtakarékosági támogatás**, ami azt jelenti, hogy az adott évben a nyugdíj-előtakarékossági számlára befizetett összeg 20%-a, maximum 100.000 Ft a jövedelemadóából visszaigényelhető, amit az állami adóhatóság visszautal a nyugdíj pénzszámlára. (Aki 2020. január 1. előtt betölti a nyugdíjkorhatárt, annál az adókedvezmény maximum összege 130.000 Ft.) **Számlavezető** az olyan befektetési szolgáltató, aki a nyugdíj-előtakarékossági számlákat vezeti.

A nyugdíj-előtakarékossági számlákon belül 3 fajtát különböztetünk meg: nyugdíj pénzszámlát, nyugdíj értékpapírszámlát és nyugdíj letéti számlát. Nyugdíj pénzszámla csak nyugdíj értékpapírszámlával és/vagy nyugdíj letéti számlával együtt nyitható, illetve ugyanez fordítva is igaz. A **nyugdíj pénzszámla** csak forintban vezethető, csak az előtakarékoskodó fizethet be/utalhat rá. Erre a számlára kerül a nyugdíj értékpapírszámla és/vagy nyugdíj letéti számla hozama, illetve az állami adóhatóság által átutalt előtakarékosági támogatás. A nyugdíj pénzszámlán kerül jóváírásra az előtakarékoskodó másik nyugdíj pénzszámlájáról érkező átutalás is. „[...] A **nyugdíj értékpapírszámlán** a nyugdíj pénzszámla egyenlegének fedezete mellett adott megbízás teljesítéséből származó dematerializált értékpapír írható jóvá, a **nyugdíj letéti számlán** a nyugdíj pénzszámla egyenlegének fedezete mellett adott megbízás teljesítéséből származó, nyomdai úton előállított értékpapírok helyezhető letétbe. [...]” (2005. évi CLVI. törvény

¹⁴ <http://www.penztar-szovetseg.hu/?p=2061#!ongondoskodas/cjg9> (letöltve: 2015. 09. 30.)

¹⁵ http://hvg.hu/gazdasag/20150514_Jol_ment_az_onkentess_nyugdijkasszaknak_no (letöltve: 2015. 09. 30.)

5. § (1) bekezdés) Az utóbbi két számlatípuson jóváírt értékpapírok nem használhatók fedezetként, óvadék tárgyat nem alkothatják.

Az előtakarékoskodó befektethet Magyarországon, illetve Európai Gazdasági Térségben (EGT) kibocsátott kollektív befektetési értékpapírba, magyarországi és EGT tagállam szabályozott piacára bevezetett értékpapírba, a Magyar Állam és bármelyik EGT tagállam által kibocsátott állampapírba, illetve pénzügyi eszközökbe. A nyugdíj-előtakarékosági számlák vezetésének a díja a számlán jóváírt éves átlagos pénzmennyiség maximum 1%-a, de minimum 2.000 Ft lehet. A különböző ügyletek díja szabályban van meghatározva, kivéve a nyugdíj-pénzszámlára történő befizetések utáni első, a befizetés összegével megegyező összegű ügyletet, hiszen ez díjmentes.

A NYESZ megszűnik, ha az előtakarékoskodó felmondja, vagy ha a számlavezető mondja fel, vagy az előtakarékoskodó halálakor. A NYESZ örökölheto, és az örökös kérheti a nyugdíj-értékpapír-számlán és/vagy a nyugdíj-letéti számlán lévő értékpapírok értékesítését, és az ellenérték jóváírását a nyugdíj-pénzszámlára, illetve az értékpapírok transzferálását, azaz a saját számlájára átvethetheti az értékpapírokat. Nyugdíj-pénzszámlánál kérheti a számlán lévő pénzmennyiség egyösszegű kifizetését/átutalását.

Nyugdíjbiztosítás

2014. január 1-től köthető államilag támogatott nyugdíjbiztosítás, ami a harmadik olyan nyugdíj-megtakarítási lehetőség, amire igénybe vehető a 20%-os adókedvezmény, maximum 130.000 Ft-ig. A nyugdíjbiztosítás tulajdonképpen egy olyan speciális 2013. december 31 után kötött életbiztosítás, ami a következő feltételek teljesülése esetén fizet:

- a szerződés megkötésekor aktuális nyugdíjkorhatár elérésekor,
- nyugdíjkorhatár előtti nyugdíjba vonuláskor (korkedvezményes nyugdíj),
- legalább 40%-os rokkantsági nyugdíj esetén,
- halál esetén a megadott kedvezményezett adó- és illetékmentesen megkapja a megtakarított összeget.

A nyugdíjbiztosítás után járó 20%-os adó visszaiigénylését a személyi jövedelemadó-bevallásban kell feltüntetni, de a háromféle nyugdíj-megtakarítási számlára összesen évente csak 280.000 Ft a visszaiigényelhető adó, tehát aki több megtakarítással rendelkezik, annak figyelnie kell a visszaiigényelt összeget. A nyugdíjbiztosítás után járó adókedvezményt az állam a biztosítás számlájára utalja, ami csak a nyugdíjszolgáltatáskor lesz elérhető. A nyugdíjbiztosítás idő előtti felvételekor az összes addig kapott adókedvezmény 120%-át kell visszafizetni az államnak.

A nyugdíjbiztosítás akkor fizet, amikor a szerződés megkötésekor érvényben lévő nyugdíjkorhatárt eléri a kedvezményezett, ami nagy pozitívum, hiszen ha idő közben emelkedne a nyugdíjkorhatár, ami igen nagy valószínűséggel be fog következni, akkor is hamarabb hozzájuthat a megtakarításához. A nyugdíjbiztosítást 2-3 év elteltével lehet szüneteltetni, ha anyagi nehézsége támad a befizetőnek. Ezt az igényt írásban kell kérni a biztosítótól, aki 1-2 évre, vagy akár korlátlan időre is felfüggesztheti a díjfizetést, de csak abban az esetben, ha már a szerződéskötéskor tájékoztatja őt az ügyfél a szüneteltetés lehetőségéről. Tehát érdemes azt mondani már a kezdetekben, hogy a szüneteltetés lehetősége fent áll, hiszen nem tudhatjuk előre, hogy mikor milyen lesz az anyagi helyzetünk.

A nyugdíjbiztosításoknak típusukat tekintve 2 fajtájuk van: a klasszikus vegyes életbiztosítás és unit-linked alapú életbiztosítás. A **klasszikus vegyes életbiztosításnál** a biztosító választja ki, hogy mibe fekteti a befizetett pénzt. Ilyenkor a biztosító 2-2,9%-os technikai kamatot¹⁶ ígér, de ha ennél több hozamot szerez, azt is természetesen kifizeti. Ez a típus hosszú távon

¹⁶ Az életbiztosítás díjának kiszámolásakor feltételezett olyan hozam, amit biztosan el fog érni, és a garantált szolgáltatás ennek a hozamnak a figyelembevételével kerül megállapításra.

kevesebb hozamot hoz, mert a biztosító kockázatkerülő eszközökbe fektet, de a technikai kamat minden esetben garantált. A másik fajta, **unit-linked alapú életbiztosításoknál** a befektetés eszközeit a megtakarító választja ki, így a kockázatot is ő viseli. Ilyenkor olyan eszközalapok állnak a befektető rendelkezésére, amelyek vagy a tőkére, vagy a hozamra, vagy az árfolyam-maximumra adnak garanciát. Ez a befektetés hosszú távon nagyobb hozamot hozhat, de a portfólió összeállítására és kezelésére hozzá értő embert kell megbízni.¹⁷

Nyugdíjbiztosítást minden 18-65 év közötti, magyar lakcímkártyával rendelkező személy köthet, viszont a 20%-os adókedvezményre csak az a személy jogosult, aki fizet személyi jövedelemadót. A szerződő nem lehet nyugdíjas, rokkant nyugdíjas, vagy olyan személy, akinél már elkezdődött a rokkantság megállapításának folyamata. Az örökös a haláleseti biztosítást és a befektetés haláleseti szabály szerinti aktuális értékét is megkapja.

A nyugdíjbiztosításnál a **szerződő** fizeti a biztosítást, ő jogosult az adókedvezményre, a **biztosított** pedig kapja a szolgáltatást. A legtöbb esetben ez a két személy ugyanaz, de sok biztosítónál lehet különböző személy is. Egy szerződésnek csak egy biztosítottja lehet. A biztosított halála esetén a **kedvezményezett** vagy annak hiányában az örökös jut a szolgáltatás összegéhez. Míg a rendes életbiztosításnál a biztosított és a kedvezményezett személy általában nem ugyanaz, addig a nyugdíjbiztosításnál viszont megegyezik a kettő.

Összefoglalás

Ebben a tanulmányban bemutattam, hogy a nyugdíjrendszert milyen negatív hatások érik. Ezeknek a hatásoknak a következményeképpen az állami nyugdíjrendszer hamarosan összeomolhat, így meg kellene kezdeni a megtakarítások létrehozását annak védelmében, hogy a nyugdíjas éveinket a megfelelő életszínvonalon tudjuk tartani. A nyugdíjas éveket nem munkával kellene töltenünk és aggódással, hogy az állami nyugdíjunktól kijövünk-e, hanem aktív pihenéssel, utazással. A fiatalok már kezdik felismerni a probléma nagyságát, viszont még mindig kevés az olyan ember, aki ténylegesen igénybe veszi a megtakarítások valamelyikét. Érdeemes több helyen tájékozódni a megtakarítási portfóliókról, hogy lehetőségünk legyen a számunkra legmegfelelőbb formát, típust kiválasztani. De nem csak azoknak szól a megtakarítási felhívásom, akik még csak most kezdik aktív éveiket, vagy még éppen csak az elején járnak. Nem késő elkezdni a megtakarítást soha, viszont az idő előrehaladtával a kockázatosabb befektetési formákat választva érhető csak el nagyobb hozam.

¹⁷ <http://nyugdijbiztositas.com/a-nyugdijbiztositas-fogalma/>

Irodalom

Hablicsek László – Pákozdi Ildikó (2004): Az elöregedő társadalom szociális kihívásai.

ESÉLY – Társadalom- és szociálpolitikai folyóirat, 2004/3., pp. 87-119

A pénzügyi intézményrendszer Magyarországon (2011)

1993. évi XCVI. törvény az Önkéntes Kölcsönös Biztosító Pénztárakról

1995. évi CXVII. törvény a személyi jövedelemadóról

1997. évi LXXXI. törvény a társadalombiztosítási nyugellátásról

2005. évi CLVI. törvény a nyugdíj-előtakarékossági számlákról

2011. évi CLXVII. törvény a korhatár előtti öregségi nyugdíjak megszüntetéséről, a korhatár előtti ellátásról és a szolgálati járandóságról

281/2001. (XII. 26.) Kormányrendelet az önkéntes kölcsönös nyugdíjpénztárak befektetési és gazdálkodási szabályairól

HVG cikkei:

http://hvg.hu/gazdasag/20150514_Jol_ment_az_onkentes_nyugdijkasszaknak_no (letöltve: 2015. 09. 30.)

Központi Statisztikai Hivatal:

<https://www.ksh.hu/>

KSH Népeségtudományi Kutatóintézet:

<http://demografia.hu/hu/>

Nyugdíjbiztosítás.com – A GRANTIS független nyugdíjportálja:

<http://nyugdijbiztositas.com/a-nyugdijbiztositas-fogalma/> (letöltve: 2015. 10. 02.)

Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság tájékoztatója:

<https://www.onyf.hu/hu/uegyintezes/%C3%BCgyint%C3%A9z%C3%A9si-t%C3%A1j%C3%A9koztat%C3%B3k/117-nyugd%C3%ADj-foly%C3%B3s%C3%ADt%C3%A1sa-melletti-ke-res%C5%91tev%C3%A9kenys%C3%A9gek/967-az-orsz%C3%A1gos-nyugd%C3%ADjbiztos%C3%ADt%C3%A1si-f%C5%91igazgat%C3%B3s%C3%A1g-t%C3%A1j%C3%A9koztat%C3%B3ja-a-munkav%C3%A9gz%C3%A9s,-ke-res%C5%91tev%C3%A9kenys%C3%A9g-melletti-nyugell%C3%A1t%C3%A1sra,-rehabilit%C3%A1ci%C3%B3s-j%C3%A1rad%C3%A9kra-val%C3%B3-jogosults%C3%A1gr%C3%B3l-%C3%A9s-a-nyugd%C3%ADjask%C3%A9nt-el%C3%A9rt-j%C3%A1rul%C3%A9k-k%C3%B6teles-j%C3%B6vedelemr%C5%911.html> (letöltve: 2015. 09. 26.)

Önkéntes Pénztárak Országos Szövetsége:

<http://www.penztar-szovetseg.hu/?p=2061#!ongondoskodas/cjg9>

(letöltve: 2015. 09. 30.)

Melléklet

1. Melléklet: Megváltozott munkaképességűek kategóriái

Rehabilitálható:

- B1 minősítési kategória: rehabilitációval helyreállítható foglalkozásúnak az 51-60 százalékos egészségi állapotú személy tekinthető.
- C1 minősítési kategória: tartós foglalkoztatási rehabilitációt igénylőnek a 31-50 százalékos egészségi állapotú személy tekinthető.

Rehabilitációra nem javasolt:

- B2 minősítési kategória: rehabilitációval helyreállítható foglalkozásúnak, de egyéb körülmények miatt nem rehabilitálhatónak az 51-60 százalékos egészségi állapotú személy tekinthető.
- C2 minősítési kategória: tartós foglalkoztatási rehabilitációt igénylőnek, de egyéb körülmények miatt nem rehabilitálhatónak a 31-50 százalékos egészségi állapotú személy tekinthető.
- D minősítési kategória: kizárólag folyamatos támogatással foglalkoztathatónak az önellátásra képes, 1-30 százalékos egészségi állapotú személy tekinthető.

E minősítési kategória: önellátásra nem vagy csak segítséggel képesnek az ilyen szakmai minősítést kapott, 1-30 százalékos egészségi állapotú személy tekinthető.

2. Melléklet: Egyéb jövedelem adózása nyugdíjpénztári kifizetés után

Ha a pénztártag részére nem nyugdíjszolgáltatást végez a pénztár, akkor a hozam adómentes, a fennmaradó összeg többi része pedig egyéb jövedelem, amit adóköteles. Az adózandó jövedelmet a következőképpen kell megállapítani a tagság évének kezdetétől számítva:

- A 10. évben és az azt követő 1. évben a kifizetett bevétel 100%-a,
- A 10. évet követő 2. évben a kifizetett bevétel 90%-a,
- A 10. évet követő 3. évben a kifizetett bevétel 80%-a,
- A 10. évet követő 4. évben a kifizetett bevétel 70%-a,
- A 10. évet követő 5. évben a kifizetett bevétel 60%-a,
- A 10. évet követő 6. évben a kifizetett bevétel 50%-a,
- A 10. évet követő 7. évben a kifizetett bevétel 40%-a,
- A 10. évet követő 8. évben a kifizetett bevétel 30%-a,
- A 10. évet követő 9. évben a kifizetett bevétel 20%-a,
- A 10. évet követő 10. évben a kifizetett bevétel 10%-a.

A várakozási időt követő 11. évtől a kifizetett bevételt nem kell jövedelemként figyelembe venni.

Ha a jóváírt tétel 2007. december 31-én követően került jóváírásra, akkor a teljes bevétel jövedelemnek számít, ha a jóváírás és a kifizetés között még nem tel